

בע"ה
טהרת הלשון, שכבה בוגרת
שיעור 9, מתבוננים ובונים, איסור ניבול פה
מפתח הלב מתוך אמונה, המנהל לחינוך דתי

9. איסור ניבול פה

מתבוננים ובונים
לשכבה הבוגרת

הרציונאל

מקומו של שיעור זה בא לאחר שהתלמידים למדו כמה שיעורים על לשון הרע, על רכילות, ועל כוחה של מילה. כאן המקום להרחיב את היריעה להבנה מקיפה של חובת האדם לשלוט על כוח הדיבור שלו שהוא תמצית האישיות.

בתורה כתוב האיסור לקלל בשם ה' ארבע פעמים: לא לקלל הורים, לא לקלל חרש, לא לקלל נשיא, לא לקלל דיינים. כדי להבין את חומרת ניבול הפה והקללות בשעת כעס צריך להבין את ההשפעה שיש לזיהום האוויר הרוחני. כדי להמחיש את הנזק הסביבתי והנזק המצטבר של ניבול פה וקללות כדאי לעסוק בנושא שמירת הסביבה וממנו לעבור לעיסוק בנושא שלנו.

נתחיל בדיון בנושא איכות הסביבה כדי להפנים שזריקת בקבוק במקום אחד תפגע לאחר זמן מה במקום אחר. מי שעובד עם חומרים מסוכנים ניזוק במשך הזמן – כל רעל מזיק בצורה מצטברת. בעישון סיגריות תמונת המצב ברורה יותר: חוץ מהמעשן עצמו, נפגעת סביבתו הקרובה וסיכוייה לחלות חס וחלילה בסרטן הריאות גדולים מאוד. הנזק פה הוא לא מידי אלא לאחר זמן. מכאן נעבור לעסוק בניבול פה.

ננסה להבין את המצוקות של המקלל ונציע דרכי התבטאות אחרות. דרך העיסוק בנושא זה יבינו התלמידים שאיסור לשון הרע כולל את כל צורות השימוש השליליות בדיבור. לא לחינם קבע הרמב"ם ש"כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה" (רמב"ם, הלכות דעות, פרק ב' הלכה ז'). בהתמודדות הנדרשת מהאדם להתגבר על הדחפים לקלל בשעת כעס נדרשת שליטה עצמית חזקה.

המטרות:

- התלמידים יבינו עד כמה קללות וניבולי פה גורמים נזק בלתי הפיך למקלל עצמו ולסביבתו.
- התלמידים יפתחו בעצמם ובעזרת המורה דרכי התבטאות חלופיות לקללות בשעת כעס.
- התלמידים ידונו מהם הגורמים המשפיעים עליהם ביותר שלא לשמור על פה נקי.

מבנה השיעור:

- פתיחה: נזקי איכות הסביבה (מליאה)
- שלב א': מתרגלים הימנעות מקללות (מליאה)
- שלב ב': הבחנה בין השפעה חיובית להשפעה שלילית על דיבורינו (מליאה)
- סיכום: הקודח באונייה (מליאה)

ההכנות הנדרשות:

- יש לצלם פעם אחת את הפה (נספח 1), לגזור את השפתיים לפי הסימון ולהדביק על תבנית חד פעמית.

בע"ה
טהרת הלשון, שכבה בוגרת
שיעור 9, מתבוננים ובונים, איסור ניבול פה
מפתח הלב מתוך אמונה, המנהל לחינוך דתי

- יש לצלם את כרטיסי הדיון (נספח 2) כמספר תלמידי הכיתה.
- יש לצלם את כרטיסי המקרים (נספח 3) לצורך ההפעלה בשלב ב'.
- יש לצלם פעם אחת עבור המורה את המקורות והתוספות (נספח 4).
- יש לצלם את ההגדרה המילונית לניבול פה (נספח 4 מקור 1) כמספר תלמידי הכיתה.

מהלך השיעור:

פתיחה: נזקי איכות הסביבה (מליאה)

- נכתוב על הלוח את רשימת המקרים הבאים:
 - נסיעה ברכב
 - זריקת אשפה לים
 - כריתת עצים
 - חימום בתים
 - הטמנת אשפה באדמה
- נשאל את התלמידים:
 - איזה נזק נגרם באירופה אם אני עושה את הפעולות האלה כאן בארץ?
 - כיצד פעולות אלה משפיעות על התחממות העולם?
 - מתי יהיה לפעולות אלו נזק ממשי?
- נכוון בדיון להבין את המשותף בין זיהום הסביבה הפיזי ובין הזיהום הרוחני.

שלב א': מתרגלים הימנעות מקללות (מליאה)

- נחלק לתלמידים דף ובו הגדרה מילונית לניבול פה ולקללה (נספח 4 מקור 1).
- נדון עם התלמידים:
 - מהי שפה לא ראויה?
 - למה לא לדבר "חופשי"?
 - מה הפחד מקללות, הרי ה' גוזר וקובע מה יעלה בגורלו של אדם?
- נחלק לחמישה תלמידים מקרים שונים מהווי בית הספר (ללא הצעת התגובה) (נספח 3).
- נחשוב איתם ועם שאר הכיתה על הצעות חלופיות לקללות וניבולי פה.

שלב ב': הבחנה בין השפעה חיובית להשפעה שלילית על דיבורינו (מליאה)

- נלמד עם התלמידים את המקור השני בנספח 4 - הגמרא במסכת שבת. הגמרא מפליגה מאוד בעונשו של המנבל את פיו.
- נדון עם התלמידים: מדוע ניבול פה כה חמור, אולי אפילו יותר מעבירות אחרות שלא כתוב בהן שהעונש כה חמור?

בע"ה
טהרת הלשון, שכבה בוגרת
שיעור 9, מתבוננים ובונים, איסור ניבול פה
מפתח הלב מתוך אמונה, המנהל לחינוך דתי

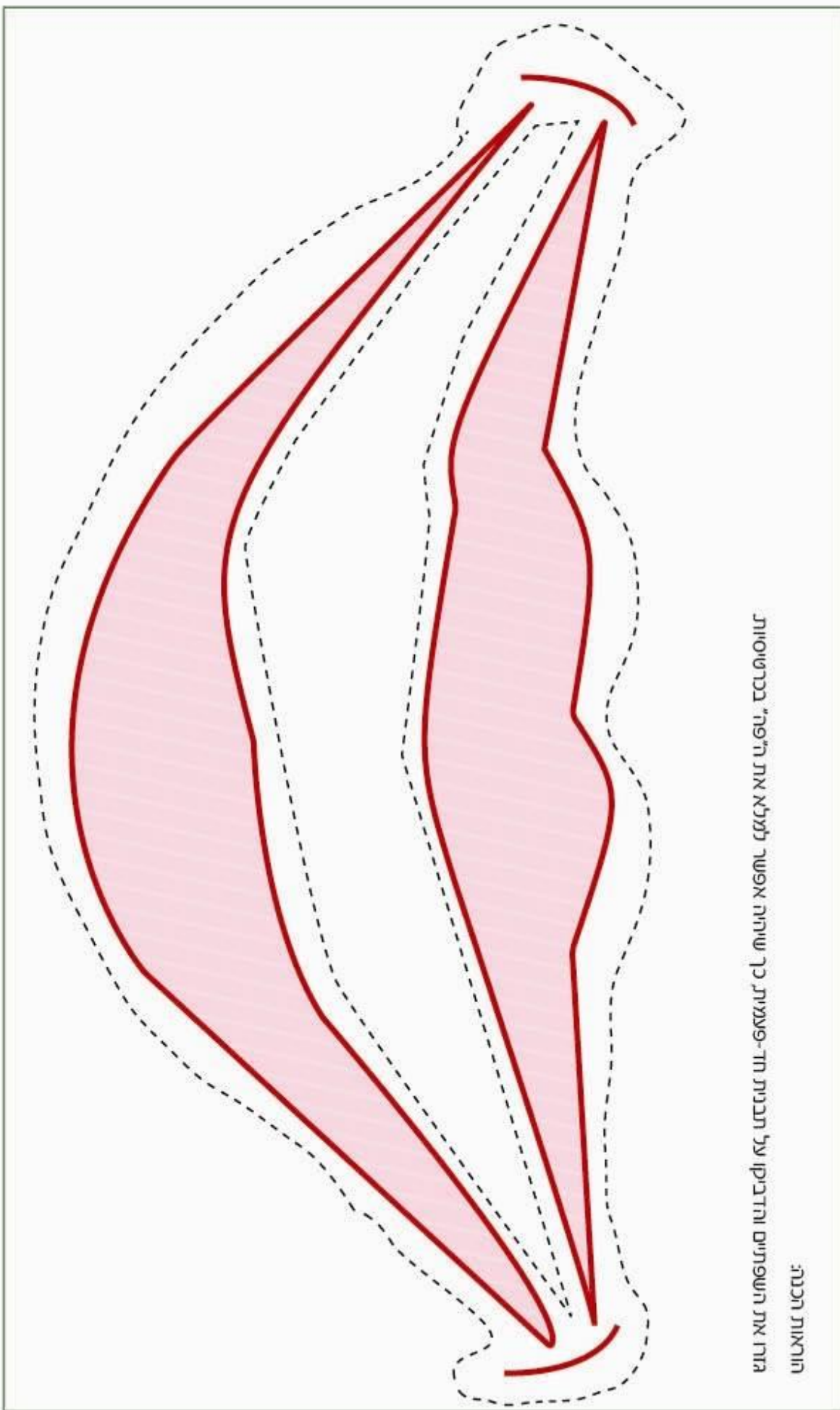
- נחלק כרטיסי דיון (נספח 2) שעליהם כתוב: חברים, רחוב, טלוויזיה, אינטרנט, לימוד תורה, שכנים, מורים.
- נשאל את התלמידים: מה מרשימה זו משפיע לטובה על השפה שלנו ומה עלול להשפיע לרעה על דיבורינו?
- ננהל שיחה לפי רמת הכיתה על כל אחד מהנושאים ברשימה.
- נלמד עם התלמידים חלקים מהסברו של הרמב"ם בספר המצוות (נספח 4 מקור 3) שיש בהם לקרב את הבנת העניין ללב התלמידים.
- נחשוב שוב בעקבות הלימוד על דרכים מעודנות להביע כעס, תרעומת, קפידה וכו'.

סיכום: הקודח באונייה (מליאה)

- נספר לתלמידים על חבורה הנוסעת באונייה. פתאום נשמעות דפיקות חזקות. לאחר חיפושים רבים נמצא אדם העומד במרכז חדרו וקודח ברצפה. כולם זועקים לעברו: "מה אתה עושה?! אם תקדח יעלו המים ויציפו את האנייה!" מביט בהם אותו אדם בפליאה ועונה: "מה זה עניינכם, אני חופר בתא שלי בלבד!"
- אומרים לו הצוות והנוסעים: "כולנו בסירה אחת. אם תמשיך לחפור כאן - כולנו נטבע".
- נמנה תורנות קבועה של "נאמני זיהום אווירה" - תלמידים שתפקידם לדאוג לצמצום אווירת המתח והקללות בכיתה.

נספח 1: "הפה"

תמונת תואמת
למטרת תואמת
למטרת תואמת
למטרת תואמת
למטרת תואמת

נספח 2: כרטיסיות דיבורים

קללות	בחפאות
גסות רוח	עידוד
חוצפה	הודיה
דיבור מזלזל ופוגע	התעניינות
השמצות	ברכות
לשון הרע	איחולים
רכילות	תשבחות
הוצאת שם רע	פילות ניפוס
הצקות פילוליות	פרגון
דיבור של קנאה וצרות עין	עזות מצח
ליצנות	גנאי

מתמודדים עם שידורי טלוויזיה

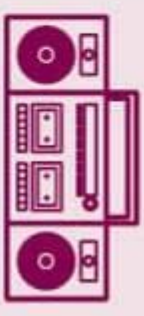
האם פעם צפית בתכנית טלוויזיה שהיו בה ניבולי פה? נסה להיזכר במקרה וענה על השאלות הבאות:

1. מדוע לדעתך האדם שהופיע בטלוויזיה ניבל את פיו?

2. איזו הצעה תוכל לתת לאדם שמנבל את פיו כך שיצליח לשמור על לשון נקייה?

3. איזו הצעה תוכל לתת לעצמך כדי שלא לשמוע ניבולי פה בטלוויזיה?

כתתכונדיים עם שייזוורי. הרדיי

האם פעם האזנת למשדר רדיו שהיו בו ניבולי פה? נסה להיזכר במקרה וענה על השאלות הבאות:

1. מדוע לדעתך, המשדרן ברדיו ניבל את פיו?

2. איזו הצעה תוכל לתת לאדם שמנבל את פיו כך שיצליח לשמור על לשון נקייה?

3. איזו הצעה תוכל לתת לעצמך כדי שלא לשמוע ניבולי פה ברדיו?

מתמודדים עם שירים

האם פעם נתקלת בשיר שחיו בו ניבולי פה? נסה להיזכר בפרטי המקרה וענה על השאלות הבאות:

1. מדוע לדעתך אנשים כותבים שירים שבהם ניבולי פה?

2. איזו הצעה תוכל לתת לאדם שכותב שירים ומגבל את פיו כדי שיצליח לשמור על לשון נקייה?

3. איזו הצעה תוכל לתת לעצמך כדי שלא לשמוע/ לשיר שירים שבהם ניבולי פה?

מתחילים עם שיעורים

האם פעם קראת כתבה בעיתון שהיו בה ניבולי פה? נסה להיזכר במקרה ו ענה על השאלות הבאות:

1. מדוע לדעתך העיתונאי כתב בניבול פה?

2. איזו הצעה תוכל לתת לעיתונאי שמנבל את פיו כדי שיצליח לשמור על לשון נקיה?

3. איזו הצעה תוכל לתת לעצמך כדי שלא לקרוא ניבולי פה בעיתון?

כּוּרְתִיכּוּדִים עִם אֲנָשִׁים

האם פעם נתקלת באנשים שמגבילים את הפה? נסה להיזכר במקרה וענה על השאלות הבאות:

1. מדוע לדעתך אנשים מגבילים את הפה?

2. איזו הצעה תוכל לתת לאדם שכותב שירים ומגביל את פיו כדי שיצליח לשמור על לשון נקייה?

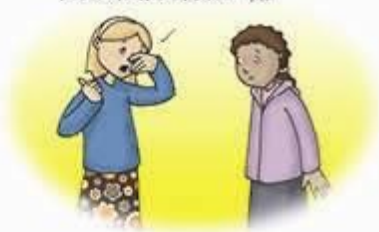
3. איזו הצעה תוכל לתת לעצמך כדי שלא לשמוע או לשיר שירים שיש בהם ניבולי פה?

נספח 4: דף הדרכה "כיצד ניימנע מניבולי פה?"

הצעות כיצד להימנע מאמירת ניבול פה

חיליה נישבתי לידר ביהם עניי מלכות

הצעות כיצד להימנע משמיעת ניבול פה

פבר עלי סודי לי עושי ענין מרעין עלי
שחוליה בלעבתי עלי מרעין את חקוקים